

نکاتی چند
پیرامون

برنامه سازی مطلوب در رادیو

● عباس پارسیان

نویسنده و سردبیر گروه سیاسی صدا

آنچه در پی می آید ملاحظاتی است چند درباره رادیو، با هدف احیاء و جذب مخاطبان آن.

- رادیو با توجه به اهمیتی که دارد باید جهت نفوذ بیشتر در بین مخاطبان و افزایش تأثیرگذاری بر آنان، همواره به دنبال شیوه های نو و متناسب با شرایط زمانی باشد. بهره گیری از فنون نوین در پخش برنامه ها علاوه بر پاسخ گویی به خواسته های جدید مخاطبان در

ظهور رسانه های جدید و تنوع و تعدد آنها نتوانسته است از اهمیت رادیو بکاهد. البته این فرضیه به معنی نبود دغدغه درباره واقعیت کاهش مخاطبان رادیو در جامعه نیست؛ آمار و ارقام مربوط به مخاطبان رادیو حاکی از آن است که این رسانه در مقایسه با رسانه های دیداری و نوشتاری از تعداد مخاطبان کمتری برخوردار است.

یک برنامه ساز رادیویی باید به انحاء مختلف طرح و اندیشه خود را بررسی کند و ضمن تشخیص نقاط ضعف و قوت کار خود از طریق سازوکارهای ارزیابی و نظارت، از نوآندیشی و مدل آفرینی برای جذب مخاطبان عام و خاص رادیو غافل نباشد

امنیت، تعلق داشتن و ارزش داشتن، ایفای نقش کند. بدیهی است زمانی که مخاطبان رادیو احساس کنند از محورها و پایه‌های مهم و اساسی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در رسانه رادیو محسوب می‌شوند، با این رسانه رابطه‌ای صمیمانه و سازنده برقرار می‌کنند و با بیان دیدگاه‌های خود و همراهی معنوی با آن در بهینه‌سازی برنامه‌های رادیویی به صورت فعال و مؤثر مشارکت می‌کنند؛ بنابراین شنونده‌های یک ایستگاه رادیویی، پشتوانه مهمی برای آن ایستگاه به شمار می‌روند. و تقویت این پشتوانه می‌تواند پایگاه و اعتبار رادیو را تحکیم کند و تضعیف و تحلیل آن موجودیت مؤثر رادیو را به مخاطره اندازد.

حرمت گذاشتن به مخاطبان رادیو شرط بقا و ماندگاری این رسانه است. انتقال حس ارزشمند بودن به مخاطبان و انعکاس این واقعیت که بقای رادیو با حضور هوشیارانه مخاطبان آن گره خورده است، از مسئولیت‌های خطیر برنامه سازان رادیویی است

غنی‌سازی خواسته‌های آنها نیز نقش بسزایی دارد. بنابراین نظرسنجی دائمی از سطح و وضعیت سلیقه‌ها، ذائقه‌ها و نیازهای در حال رشد شنونده‌های رادیو می‌تواند این رسانه را از گرفتار شدن در دور باطل تکرار و غبار گرفتگی‌های بخت‌شده، از این رو برنامه‌ساز موفق در رادیو باید به مطالعه دقیق تغییر و تحولات اجتماعی محیط پیرامونی خود بپردازد و تأثیر عوامل محیطی و اجتماعی را بر خواسته‌ها و نیازهای مخاطبان رادیو اندازه‌گیری نماید.

با این نگرش، شایسته است که تهیه‌کننده‌های برنامه‌های رادیویی در تعامل نزدیک و تنگاتنگ با جامعه باشند و بر میزان واقعیت‌پذیری خود در تهیه برنامه‌ها بیفزایند. در این صورت برنامه‌های رادیو انعکاسی از خواسته‌ها و مطالبات جامعه خواهد بود و مخاطبان قادر خواهند بود علائق و نیازهای خود را در لابه‌لای برنامه‌های رادیویی جست‌وجو کنند.

- حرمت گذاشتن به مخاطبان رادیو شرط بقا و ماندگاری این رسانه است. انتقال حس ارزشمند بودن به مخاطبان و انعکاس این واقعیت که بقای رادیو با حضور هوشیارانه مخاطبان آن گره خورده است، از مسئولیت‌های خطیر برنامه‌سازان رادیویی است. به عبارت دیگر رادیوی مطلوب باید بتواند در سه سطح میانی هرم مازلو یعنی

- رادیو در کشاکش تحولات جامعه نقش انفعالی و صرفاً انعکاسی ندارد، بلکه می تواند تأثیرگذار و تعیین کننده باشد.

بدین ترتیب حضور آگاهانه و فعالانه رادیو در صحنه تحولات اجتماعی نشانگر نقش مؤثر و کارآمد این رسانه در تعیین سرنوشت اجتماعی مخاطبان است؛ در چنین شرایطی اقبال افکار عمومی به رادیو مضاعف می شود و رادیو به عنوان رسانه ای پیشرو - و نه به عنوان رسانه ای در سایه - در عرصه طرح مسائل و همچنین نقادی و پاسخ گویی، نظر مخاطبان و شنونده های خود را جلب می کند.

- از ویژگی های مهم یک رادیوی فعال و پر نشاط در دنیای رقابت بین رسانه، نوع و جنس روابط آن با مخاطبان است. یک رادیوی توانا باید با ارائه داده ها، اخبار، اطلاعات، برنامه ها و تحلیل و تفسیرهای درست و علمی برای مخاطبان منبعی موثق و قابل استناد باشد. علاوه بر این، جامعیت و فراگیری موضوعی و مفهومی در برنامه های رادیو می تواند این رسانه را به دائرة المعارف عمومی تبدیل کند. البته سندیت مطالب و محتوای برنامه های رادیو اهمیت بسزایی در جلب اعتماد مخاطبان دارد و تلاش برای کاهش ضریب خطا و اشتباه در این رسانه، حیثیت و اعتبار آن را در نزد افکار عمومی ارتقا می بخشد.

بی شک کوشش در جهت افزایش اعتماد عمومی نسبت به رادیو از تکالیف مهمی است که بر دوش کارگزاران این رسانه، از مدیران گرفته تا برنامه سازان سنگینی می کند. نظارت کمی و کیفی بر برنامه های رادیو برای جلوگیری از سطحی زدگی و ارائه مطالب کیفی با حفظ معیارها و استانداردهای تعریف شده از عناصری است که در رتبه بندی برنامه های رادیو از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

- مطالعه جامعه شناختی و روان شناختی مخاطبان رادیو، به این رسانه در برنامه سازی مفید و مؤثر کمک شایانی می کند. شناخت ارزش ها، هنجارها، سلیقه ها و افکار قدیم و جدید جامعه و همچنین آرمان ها و ایده آل های آن راهنمای کاملی برای ترسیم چشم - اندازهای رادیویی کارا و کارآفرین است. علاوه بر آن آگاهی از بیم ها و امیدها و همچنین شادی ها و غصه های مخاطبان و تشخیص زمان و موقعیت طرح مسائل و مباحث مورد نیاز و علاقه آنان، همه و همه از مؤلفه هایی هستند که برنامه ساز رادیویی با کاوش در آنها می تواند

برنامه های بهتری برای شنونده های رادیو مهیا سازد. بنابراین یک برنامه ساز رادیویی باید به انحاء مختلف طرح و اندیشه خود را بررسی کند و ضمن تشخیص نقاط ضعف و قوت کار خود از طریق ساز و کارهای ارزیابی و نظارت، از نوآندیشی و مدل آفرینی برای جذب طیف کثیر مخاطبان عام و خاص رادیو غافل نباشد؛ زیرا برنامه ای که بر پایه تدبیر، منطق، غنای محتوایی، لطافت و ظرافت هنری و نکته سنجی دقیق تهیه کننده آن استوار نباشد هرگز با استقبال

شنونده فهیم و دقیق رادیو مواجه نمی شود. اصولاً استفاده از مشاوری های فنی و تخصصی و تسلط لازم بر موضوع انتخاب شده و نحوه پردازش اصولی آن و همچنین به کارگیری همه عوامل و عناصری که در مطلوب ساختن یک برنامه رادیویی می تواند مؤثر باشد از بایدها و ضرورت هایی است که باید به عنوان مبانی برنامه سازی رادیویی آموزش داده شود تا زمینه اجرای آنها فراهم آید.

- پرهیز از انتزاعی گرایی و روی آوری به واقعیت گرایی به معنی مستند سازی برنامه های رادیویی، مخاطبان را ترغیب می کند که به رادیو توجه کنند. رادیو با برنامه هایی که صرفاً رویکرد علمی و تخصصی دارند، هرگز نمی تواند وارد عرصه رقابت با دنیای تصویر وارد شود و نظر مخاطبان هنر دوست خود را تأمین کند. اصولاً گزارش مستند وقایع و رخدادها و همچنین تطبیق مسائل با واقعیت های اجتماعی، مخاطب را در پیگیری مطالب رادیو ترغیب می کند؛ زیرا مخاطبان رادیو در باره مسائل و تاریخ جامعه خود نکات بسیاری می شنوند، اما هدایت آنان به نقطه ثقل حوادث از طریق ارائه اسناد، مدارک، آمار و ارقام واقعی از فنونی است که می تواند مخاطب نکته - سنج رادیو را به موازات دیدن تلویزیون و سینما و حتی استفاده از اینترنت، به شنیدن رادیو نیز متقاعد سازد.

- بدیهی است که پیوند جنبه های هنری و جنبه های محتوایی برنامه های رادیو و همچنین طراحی ساختار، قالب، صورت و روش پخش برنامه های رادیویی از لوازمی است که می تواند این رسانه را از رسانه های مشابه متمایز کند.

اگر در تلویزیون به جاذبه های نور، تصویر، صحنه و دیگر عناصر آن اشاره می شود در رادیو نیز باید به نقاط قوت صدا، موسیقی، افکت و نحوه پردازش آنها برای ایجاد جاذبه های رادیویی استناد شود؛ زیرا در چنین شرایطی است که مخاطب در قبال هزینه کردن وقت و انرژی خود برای شنیدن برنامه های رادیویی به احساس خوشایندی می رسد؛ در غیر این صورت مخاطبان رادیو به تدریج دفع خواهند شد و رادیو ناگزیر هزینه های سنگین مادی و معنوی ناشی از آن را خواهد پرداخت.

نتیجه گیری

ویژگی های منحصر به فرد رادیو این رسانه را از اهمیت بسزایی برخوردار کرده است. لذا برای جلب نظر مخاطب که سرمایه رادیوست، همواره باید به دنبال راه های نو و مناسب در ارائه برنامه ها بود و خواسته ها و نیازهای شنونده را در نظر داشت. تلاش در جهت تغییر در وضعیت موجود و ارائه وضعیت مطلوب با حضور در متن

نظرسنجی دائمی از سلیقه‌ها، ذائقه‌ها و نیازهای در حال رشد شنونده‌های رادیو می‌تواند این رسانه را از گرفتار شدن در دور باطل تکرار و غبار گرفتگی‌های بخشند. از این رو برنامه‌ساز موفق در رادیو باید به مطالعه دقیق تغییر و تحولات اجتماعی محیط پیرامون خود بپردازد و تأثیر عوامل محیطی و اجتماعی را بر خواسته‌ها و نیازهای مخاطبان رادیو اندازه‌گیری نماید

منابع:

- پیام‌گیران، (۱۳۷۸)، مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای صدا و سیما.
- مک فارلند، دیوید. (۱۳۸۱). راهبردهای برنامه‌سازی برای رادیو در آینده. (ترجمه مینو نیکو). اداره کل تحقیق و توسعه صدا.
- نیکو، مینو. مخاطبان رادیو چه می‌خواهند؟ اداره کل تحقیق و توسعه صدا.
- زورق، محمد حسن. (۱۳۷۳). آیین برنامه‌سازی رادیویی. جلد اول. تهران: سروش.
- دستورالعمل برنامه‌سازی در رادیو و تلویزیون انگلستان. (ترجمه ناصر بلیغ) اداره کل تحقیق و توسعه صدا.
- محسنیان راد، مهدی. ارتباط‌شناسی (ارتباطات انسانی میان فردی، گروهی و جمعی). تهران: سروش.

جامعه و نوآوری در قالب و مدیریت، توجه به ساختار و جاذبه، اهمیت دادن به مخاطب و لزوم تعامل و تقابل سازنده با او، برانگیختگی و ارضای نیازهای شنونده‌ها و همچنین ایجاد همبستگی و علاقه با انتقال حس ارزشمند بودن به مخاطبان از عناصری محسوب می‌شوند که باید برای غنی‌سازی برنامه‌ها در کانون توجه برنامه‌ریزان و برنامه‌سازان رادیو قرار گیرند.

